

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів

ЗВІТ З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
(12 січня – 08 лютого 2023 року)

Студента 3 курсу ГРН-31
спеціальності 103 Науки про Землю
спеціалізації “Ґрунтознавство і експертна
оцінка земель”
Василина Назарій Зіновійович

Науковий керівник:
професор Гаськевич В.Г.

Національна шкала 5^о відмінно
Кількість балів: 93 Оцінка: ECTS A

Члени комісії:

<u>З.М.</u> (підпис)	<u>Паньків З.</u> (прізвище та ініціали)
<u>В.В.</u> (підпис)	<u>Генеза О.Г.</u> (прізвище та ініціали)
<u>К.В.</u> (підпис)	<u>Нащенко Т.С.</u> (прізвище та ініціали)

8.02. доду
90 дохиссу

Г.Г.

Зміст

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. Зародження ґрунтознавчої науки в Галичині.....	
РОЗДІЛ 2. Дублянська рільнича школа.....	
РОЗДІЛ 3. Академія рільництва в Дублянах.....	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

Вступ

Свою виробничу практику я проходив в Львівському національному університеті природокористування в період з 12 січня по 8 лютого.

Метою проходження моєї практики було на основі здобутих джерел інформації описати історію становлення ґрунтознавства як науки на теренах Галичини.

Об'єктом мого дослідження була Дублянська школа рільництва та її роль в розвитку ґрунтознавства як науки і в цілому історія її виникнення та розвитку.

Сама історія розвитку ґрунтознавства є досить цікавою і тернистою, особливо на самому початку свого зародження, що важко уявити, адже території сучасної України завжди були відомі своїми ґрунтами та їх здібностями до родючості тому розвиток такої науки мав би займати одне з перших місць.

Одне з ключових місць в становленні ґрунтознавства в Галичині зайняла Дублянська школа рільництва, вклад якої в розвиток цієї науки неможливо переоцінити, на той час вона уособила собою потужний науково-дослідницький центр про який знали і в Європі, а викладачі які викладали в цій школі мали всесвітнє визнання.

РОЗДІЛ 1

Зародження ґрунтознавчої науки в Галичині.

Свій початок аграрна наука в Галичині бере з моменту поширення та адаптації на полях нових на той час сільськогосподарських культур таких як: картопля, кукурудза, петрушка, салат, квасоля та ін. На той сільськогосподарська наука існувала виключно в зародковому стані і була слаборозвиненою та перебувала в стані нагромадження емпіричних фактів.

До основних чинників які запустили механізм розвитку науки можна віднести: розвиток капіталістичних відносин, скасування панщини та швидке зростання населення. Усі ці фактори створили потребу в проведенні наукових пошуків головною метою яких було збільшення продуктивності сільськогосподарського виробництва. Також усе вище сказане несло загрозу великим земле-власникам втратою дармової робочої сили, розвиток технічного прогресу і капіталістичних відносин змусили панівний клас села шукати виходи з скрути і засобів для розвитку дещо потужнішої аграрної освіти.

Важливими фігурами які внесли левову частку в розвиток ґрунтознавства в Галичині є відомі з давніх давен в Польщі земельні магнати граф Андрій Замовський, Дезидер Хлаповський та князь Леон Сапега, об'єднавшись вони очолили рух за відродження рільництва в різних частинах Галичини. Варто зазначити що це було зовсім не легким завданням, особливо в період панування бюрократичної Австрії, тому тільки заможним, наполегливим і енергійним людям це було під силу.

Леон Сапега
(1803-1878)

У липні 1817р. відомий на той момент Станіслав Дунін-Борковський запропонував статус Галицького господарського товариства, який нажаль через урядові зволікання затвердив цісар тільки 1829 року. У липні 1845 року відбулося організаційне зібрання товариства де було обрано голову цього товариства, ним став Леон Сапега, а тимчасовим секретарем став Казимир

Красицький. Уже в січні 1846 року було проведено перші загальні збори товариства де голова товариства(Леон Сапега),виголосив промову де розказав про своє бачення розвитку сільського господарства в Галичині. Головною думкою доповіді було донести, що концентрувати економічну політику сільського господарства Галичини потрібно в руках самого товариства, потрібно аналізувати досягнення та прогреси інших країн і впроваджувати їх на батьківщині, також потрібно навчати громадян продавати багатогалузеві господарства. Одним з самих важливих моментів з'їзду було ухвалення рішення про відкриття першої сільськогосподарської школи, проте виконати цю постанову не вдалось через вибух селянських заворушень.

Нажаль процес підготовки та організації сільськогосподарської освіти в Галичині зайняв цілих десять років. На протязі цих років було проведено безліч експериментів, дискусій та суперечок, було зроблено багато досягнень та отримано чи мало поразок, в загальному можна сказати що процес розвитку ґрунтознавства як науки в Галичині є досить тернистим, проте політична і економічна ситуація в краю зіграли позитивну роль в цьому плані, а загальний технічний прогрес суспільства вже ж таки поставив крапку в цьому питанні і відповідальні високопоставлені особи були змушені позитивно відкликнутись на дану проблему.

Чимало роль в розвитку ґрунтознавства в Галичині відіграв відомий австрійський учений Леопольд Бубер та його дослідження, які він описав в своїй монографії «Галицько-подільські чорноземи, їхнє утворення та природна структура, а також сучасні сільськогосподарські умови експлуатації північно-східної ґрунтової зони Галичини»(1910р.). У цій книзі були описані дослідження Генези, властивості чорнозему та умови сільськогосподарських відносин галицько-подільського чорноземного краю початку ХХ ст. Ця монографія складається з двох частин: перша частина розповідає про утворення та природну структуру галицько-подільських чорноземів, а друга частина про сільськогосподарські умови використання північно-східних галицько-подільських чорноземів. Результати досліджень Леопольда Бубера відіграють величезне значення в порівнянні та оцінці сучасного стану чорноземів Галичини і Поділля.

Досліджуючи галицькі чорноземи, Леопольд Бубер помітив, що територія їхнього поширення охоплює понтійське плато Галичини на південний схід від Бугу, а також на північ від Дністра, хоч чорноземи зустрічаються також частково на захід від Сяну. Проводячи дослідження Леопольд Бубер зробив припущення що галицький край являє собою пряме продовження русько-подільських чорноземів. Цікавим фактом є те що при дослідженні чорноземів автор придумав свою класифікацію чорноземів за кольором їх забарвлення, адже забарвлення ґрунту тісно пов'язане з вмістом у ньому органічної речовини.[1]

РОЗДІЛ 2

Дублянська рільнича школа

Дублянська рільнича школа була офіційно відкрита 9 січня 1856р. о 13год.30хв. вона була під керівництвом і на кошти Галицького господарського товариства. Займалась школа підготовкою майбутніх власників, орендарів і адміністраторів великих маєтків господарів-практиків, спроможних самостійно вести великі господарства. Відкриття цієї школи відбулося в умовах, коли хліборобські навчальні заклади були новиною в Європі. Цікавим фактом є те що ця школа є досить старою школою, до прикладу школу в Гогенгеймі було відкрито у 30-ч роках XIX ст. і за кількістю учасників не сильно відрізнялась від дублянської. В цілому створення дублянської школи було зумовлене гострою потребою у фахівців для ведення сільського господарства.

У першій половині 60-х років XIX ст. за кошти Леона Сапєги було розпочато дренавання полів господарства. Відбулося складання планів дренажних робіт, а допомагав втілити їх у життя Зигмунд Струсевич який був директором в період з 1867-1877.

Важливою заслугою на самому початку періоду становлення дублянського навчального закладу було закладення надійного фундаменту на основі якого сільськогосподарські науки могли безпечно і успішно розвиватись, а також не менш важливим було підготовлення самих перших спеціалістів в галузі ведення сільськогосподарського виробництва.

Сама історія становлення науково-навчальних установ в Дублянах як і в більшості випадків пройшла через ряд труднощів, передусім це були проблеми фінансового характеру бо школа фактично існувала виключно за рахунок добровільних пожертв. Нажаль слабка матеріальна база та рівень підготовки студентів не дозволяв отримати бажаний результат і отримати висококваліфікованих спеціалістів, адже педагогічний колектив складався виключно з директора і двох викладачі, саме тому навчальну установу з часом було передано під крило Галицького сейму а виділена державою субсидія зіграла чималу роль в подальшому існуванні школи. Усі ці речі позитивно вплинули на розвиток школи і уже в 1878 році її було реформовано у вищий навчальний заклад. Саме в цей період були збудовані перші навчальні корпуси, ділянки для дослідження, господарські споруди, гуртожиток. Розпочали свою роботу метеорологічна, хімічна, землеробська, механічна та контрольна-насіннава станції. Усе це також позитивно вплинуло на розвиток ботанічного саду, він почав активно поповнюватись рідкісними породами дерев, рослин. Було створено багато лабораторій та залучено висококваліфікованих науковців і з часом персонал складався з уже восьми професорів, семи доцентів та ад'юнктів, що дозволяло більш ретельно та легко готувати майбутніх спеціалістів.

Навчальний план для школи довірили створювати спеціальній комісії. У 1880 р. були складені нові навчальні плани та програми які були золотою серединою в плані теоретичного матеріалу та практичного досвіду, а саме навчання включало в себе 3 курси, період одного курсу становив один рік. За період навчання опрацьовували досить великий об'єм інформації в який входило вивчення фізичних властивостей, хімічних властивостей гранулометричного складу, статику та температуру ґрунту. Вивчались також різного виду добрива)(органічні, мінеральні) та їх прямий вплив на життєдіяльність рослин. Не менш важливим було навчання щодо правильного обробітку ґрунту (борування, культивація, оранка, обробіток у період вегетації рослин і тд.). В перелік сільськогосподарських наук зачислили предмети в яких вивчали сталий розвиток та виробництво рослинної і тваринної продукції, господарську економіку і теорію сільськогосподарського виробництва та управління господарством, а головним документом яким регламентувала діяльність Вищої рільничої школи у Дублянах був організаційний статус.

З метою покращення можливостей оприлюднення результатів наукових досліджень за ініціативою комісії Галицький сейм прийняв у 1886 році ухвалу про видання «Щорічника Крайової вищої рільничої школи в Дублянах». Сам збірник собою передбачав місце де можна було б освітлювати наукові звіти, проблеми та досліди різних видів діяльності в галузі тваринництва, агрохімії, рільництва, економіки сільського господарства. Перший том був виданий у 1888 році, в ньому Юліуш Ау висвітлив історію розвитку та виникнення дублянського навчально-наукового осередку, показав засадничі принципи його будови та організації на тодішньому етапі. Другий том був виданий у 1889 році, третій у 1894. А на видання уже наступного четвертого збірника довелось чекати уже десять років, він був виданий 1904 року. В ньому була хроніка діяльності навчально-наукового закладу за 1896-1904 роки та була надана детальна інформація про те як використовуються дослідні поля у Дублянах. Як показує історія усі ці збірники стикнулись з однією великою проблемою через яку вони не змогли виконати свою основну мету, доносити інформацію про новітні досягнення та проблеми які виникають. Усі ці збірники просто не знаходили дороги до власників господарств і фактично не мали збуту, отже і сенсу видавати їх як планувалося щорічно не було.

Пізніше колектив з трьох учених до складу яких входили Стефан Павлик, Ян Павликівський та Ігнат Шишилович, Підготували рукопис який був присвячений

до 40-ї річниці з дня заснування школи під назвою «Дубляни.(Школа і крайові заклади в Дублянах)».В ньому було описано структуру школи, навчальні плани всіх предметів які викладались у той час, різного роду біографії, стипендії, кількість та склад студентів і безліч іншої корисної інформації. В загальному цінність цієї книги важко назвати.

Першими викладачами рільничої школи були професори Михайло Несьоловський та Максиміліан Жельковський.

Професор Жельковський був колишнім викладачем в Грігنونі та був одним з засновників Рільничої школи в Дублянах, упродовж 1856-1868рр. викладав теорію і практику обробітку ґрунту, його властивості і склад, окрім цього викладав геометрію та арифметику. У період з 1856-1859р. був директором школи.

Професор Несьоловський впродовж 1856-1859 рр. був викладачем технологій продуктивності сільськогосподарського виробництва, хімії, фізики, мінералогії та інших природничих наук.

Цікавим фактом є те що в дублянській школі були і викладачі з світовими іменами наприклад Кароль Беноні, який на початку діяльності школи викладав там географію, він у наукових працях описував основні географічні відкриття, досліджував географію Галичини. За період його проживання в Галичині він зробив потужний вклад в її розвиток в межах географії. Ще одним відомим професором був Юзеф Семірадський, який залишив понад тридцять відомих наукових творів в яких було описано геологію польських земель, викопну фауну Татр і Поділля.

Семірадський Юзеф
(1858-1933)

Загалом за увесь період існування школи було надзвичайно багато інших не менш талановитих діячів які внесли титанічний внесок в загальний розвиток ґрунтознавства як науки на теренах Галичини, до цього списку можна внести:С.Плахетко,Р.Вавнікевич,Е.Годлевський,В.Любомельський,С.Єнтис,Ю. Мікуловський-Поморський,Я.Завідський,Ф.Терліковський,Я.Бляут.[1]

РОЗДІЛ 3

Академія рільництва в Дублянах

Важливим етапом в історії становлення цього навчального закладу став момент у 1901 р. коли тогочасний міністр землеробства Австро-Угорщини надав вищій школі у Дублянах почесний статус академії.

У цей період було відкрито перші кафедри: це були кафедри землеробства, сільської інженерії, сільської адміністрації. Також було відкрито станцію на якій можна було випробовувати сільськогосподарську академію, збудовано павільйон механізації, хімічний корпус було розширено гуртожиток, проведено водогін. В цей період тільки починали зароджуватись ґрунтові дослідження із землеробства фізіології рослин, ботаніки, лісництва, механізації, тваринництва, економіки сільського господарства тощо. У 1910-1911 році в Академії працювало десь професорів, двадцять доцентів, велика кількість асистентів, а кількість студентів зросла до 103 осіб. Саме через досвідчених професорів академія зуміла привабити до навчання велику кількість молоді які пізніше були залучені до різних проектів не тільки в Галичині а і за її межами включаючи інші держави. Усі ці процеси позитивно впливали на майбутнє академії, створювали міцний фундамент для подальшого її розвитку і через певний час академія стала одним з найкращих у Європі наукових аграрних центрів, яка мала можливість готувати кваліфікованих фахівців які відповідали вимогам того часу. Саме завдяки титанічним зусиллям учених які працювали в Академії землеробства, вона центром аграрної науки та освіти у Східній та Західній Галичині а їх імена були відомі у всій Європі.

З метою вдосконалення системи рільництва в краї Галицький сейм вирішив прийняти ухвалу про організацію в Дублянах дослідних і контрольних станцій, призначенням яких було допомога землевласникам запроваджувати нові методи господарювання та виключити можливість торгівлі неякісним насінням та добривами. Згодом було засновано ботанічно-рільничу та хімічно-рільничу станції.

Хімічно-рільнича станція на початку свого існування мала виконувати лише контрольні функції. В її обов'язки входило допомагати вченим у досягненні прогресу в області сільськогосподарського виробництва виконуючи хімічний аналіз води, розробляти проекти технологій внесення добрив для отримання

більшого обсягу та якіснішої продукції та надавати рекомендаційні послуги з питань господарювання.

Також існувала агрохімічна лабораторія яка до 90-х років XIX ст. призначалась лише для наукових досліджень професорів. Та вже з 1896 р. лабораторія почала бути об'єктом де проводились заняття з студентами, а сама тематика лабораторних робіт мала широкий спектр досліджень, наприклад: визначення кількості мінеральних добрив, азоту у ґрунті, також визначали вміст білка у травах, кількісні дослідження наявності вапна в ґрунті, воді, вапняку.

Перед Першою світовою війною в лабораторії відбувалося дослідження наявності гумусу в торфах і ґрунтах, Вивчала адсорбційні властивості ґрунтів. Наукові дослідження впливу органічних сполук на поглинання азоту, так само як і способів висівання трав на торфах. Ці дослідження проводились як в лабораторних умовах так і на дослідних полях що позитивно впливало на засвоєння курсу.

На даному фундаменті закладеному у Дублянах наприкінці XIX-XX ст., наукові пошуки продовжувала група науковців на рільничо-лісовому факультеті Львівської політехніки у якій була реорганізована дублянська Академія землеробства(1918 р.). Вже після Другої світової війни на базі цього факультету, яка так і залишилась в Дублянах було створено Львівський сільсько-господарський інститут(1946 р.). Потреба в великій кількості спеціалістів у повоєнні часи спровокувала відкриття великої кількості інших нових факультетів, розширення навчальних, виробничих і господарських площ, збільшення кількості студентів, розгортання нового будівництва. Цікавим фактом є те що за час свого існування Львівський сільськогосподарський інститут підготував понад 35 тисяч спеціалістів для сільського господарства.

В період становлення Української незалежної держави колектив закладу мав кардинально переробити організаційні, наукові та виховні процеси.

У вересні 1996 року на основі Постанови Кабінету Міністрів України навчальний заклад було реорганізовано у Львівський державний аграрний університет.

Даний навчальний заклад упродовж тривалого історичного періоду показував себе як потужним науково-освітнім місцем у Європі і таким він залишається і в наші часи. Оновлення усієї системи навчально-виховного процесу дозволило йому бути одним з лідерів аграрної освіти та науки, напевне саме тому він здобув як державне так і всесвітнє визнання. Саме тому у 2008 році Указом Президента України йому було надано почесний статус національного.

Сам інститут продовжує динамічно розвиватися, варто зазначити, що відбулося значне покращення якості підготовки майбутніх фахівців, відкриваються нові і нові кафедри, а це в свою чергу збільшує зацікавленість потенційних студентів в виборі місця для здобуття вищої освіти. Сама кількість спеціальностей зросла з восьми до шістнадцяти, збільшилась і кількість виданих підручників, навчальних

посібників, наукових праць в університеті. Зараз понад 10 тисяч молодих людей здобувають фах у структурі даного навчального закладу.

Варто зазначити що в період усього свого існування навчальний заклад постійно перебував у тісних відносинах з закордонними закладами освіти і обмінювався не тільки науковими досягненнями а і студентами, що само собою успішно впливало на рівень їхньої кваліфікації. Це все було можливо завдяки діяльності учених світової слави, які колись проводили лекції в Дублянах, а потім в інших престижних Європейських закладах освіти. Нажаль в період ХХ ст. цей обмін був призупинений через воєнні події того часу, а потім через панування тоталітарного радянського ладу, проте з здобуттям незалежності України, незалежність здобула і наука, тому наукові та культурно-громадські відносини між європейською та українською науковими громадами набули широкого розвитку, і зараз університет зміг успішно інтегруватися у світовий та науковий простір. У 2008 році ЛНАУ було радісно приєднано до Великої хартії університетів, про що у 2008 року в Болонському університеті було підписано відповідні документи. Сьогодні нарощується плідна співпраця з навчальними та науково-дослідними установами в Латвії, Польщі, Франції, Словаччини, Австрії, Чехії і це далеко не весь перелік країн де радісно готові прийняти студентів з цього університету.[2]

Висновок

З огляду на все вище написане ми можемо зрозуміти, що ґрунтознавство в Галичині стикнулось з певними перешкодами під час свого розвитку, проте незважаючи на усі ці проблеми воно змогло цілісно розвинутись та зайняти почесне місце серед одних з найважливіших наук сучасності і навіть сьогодні активно розвиватись, кожного дня роблячи нові і нові відкриття.

Центром її зародження в та розвитку в Галичині стала Рільнича школа в Дублянах яка теж за цей великий період зазнала великих змін. Вклад цього закладу так само як і його викладачів в розвиток цієї науки неможливо оцінити, саме завдяки їхнім зусиллям було проведено надзвичайно велику кількість проектів та дослідів; створено величезну бібліотеку наукових праць, інформацію з якої використовують і по сьогоднішній день і не тільки в Україні. Усі їхні зусилля лягнули в фундамент розвитку ґрунтознавства на території Галичини та є закарбованими в історії.

Список використаної літератури

- 1)Мазник Л. В., Позняк С. П. Генетико-географічні дослідження ґрунтів Західних областей України: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. С. 87-106.
- 2)В.В.Снітинський Львівський Національний Аграрний Університет «Від витоків до сучасності (1856-2016)» Біографічний довідник Львів,2016 С 3-10.

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

виробнича

(вид і назва практики)

студента Володимира Назарія Зіновійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет (коледж) економічний

Кафедра(циклова комісія) Фінансової математики і мар. г-тів

освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр

напрямок підготовки (спеціальність) 103 Науки про Землю

III курс, група ГРН-31

Студент Василена Назарків Зіновійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, в організацію, установу Львівської національної університетської університету імені Івана Франка

Печатка підприємства, організації, установи

« 12 » січня 20 24 року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи Львівської національної університетської університету імені Івана Франка

Печатка підприємства, організації, установи

« 8 » лютого 20 24 року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Відгук про роботу студента та оцінка практики

Навчально-наукова лабораторія

(назва підприємства, організації, установи)

«І» Інститут і професійних вод

Студент Володимира Назарія
Зіновійовича повністю виснавив
завражені порід виробничої
практики, елементарно, аби
своїм при професійному
виробничої професійної турботи
виробничої студентом від
написання такої «авторської»
роботи.

Керівник практики
від підприємства, організації, установи
(підпис) (прізвище та ініціали)

Бельковський В.В.

« 8 » лютого 2021 року

